

Stefan Moysa

"Füreinander dasein : Brennpunkte moderner Glaubensproblematik", Gotthold Hasenhüttl, Freiburg-Basel-Wien 1971 : [recenzja]

Collectanea Theologica 42/1, 224-225

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

łaski i zbawienia, które jest oczywiście ontologicznie zagadnieniem pierwszym, ale chyba najtrudniejszym i najdalszym od dzisiejszej mentalności. Następuje problem usprawiedliwienia, a więc jego przygotowania, skutków, poznawalności i istoty. Wreszcie autor rozważa zagadnienia stawania się i utraty, wzrostu i zmniejszania się łaski, jak również stosunku natury do nadnatury.

Problem łaski aktualnej ujmuje autor w formie opisu działania łaski, przy czym porusza również zagadnienie poglądów heterodoksyjnych, jak pelagianizm i semipelagianizm. Omawia też możliwości natury bez żadnej łaski i stosunek łaski do wolności ludzkiej. Wielki nacisk kładzie autor na biblijne podstawy zagadnienia, przytaczając dosłownie wiele tekstów biblijnych. Znać w tym wyraźny postęp w stosunku do dawnych ujęć. Również mocną stroną prof. Auera jest historia dogmatu, która w dziele jest stosunkowo szeroko uwzględniona. Takie podejście posiada dziś wielkie znaczenie, gdyż wiele ujęć po prostu przeskakuje historię teologii, przechodząc od teologii patrystycznej wprost do teologii współczesnej, jakby historia dogmatu rozwijającego się w Kościele nie miała nam nic w tym względzie do powiedzenia.

Z uznaniem również należy podnieść, że autor przedstawia wszystko, co jest potrzebne do zakorzenienia wykładu w tradycji katolickiej, a więc Pismo św., teologię patrystyczną, rozwój dogmatu i magisterium; nie czyni tego jednak w sposób schematyczny, nużący czytelnika, ale w zależności od materiału kładzie nacisk raz na te, raz na inne elementy. Czasem większość wykładu zajmuje systematyzacja przeniknięta refleksją teologiczną, która zawsze zaciekawia i pobudza do dalszego myślenia.

Wielką troską autora było całościowe przedstawienie traktatu i przynajmniej pobieżne poruszenie wszystkich istotnych zagadnień. W ramach, jakie były możliwe, zadanie to zostało spełnione bardzo dobrze. Jeżeli można zgłosić jakieś życzenia, to chyba tylko to, aby w ramach zakreślonych bardzo doszły do głosu zagadnienia teologiczne szczególnie dziś aktualne, jak na przykład problem usprawiedliwienia w dialogu ekumenicznym, problem natury i łaski, czy też zagadnienia antropologiczne. Pod tym względem pewne braki wykazuje również bibliografia; na przykład przy zagadnieniu natury i łaski nie są wymienione tak podstawowe książki jak B. Stoeckle, *Gratia supponit naturam*, Romae 1962, czy H. de Lubac, *Le mystère du surnaturel*, Paris 1965.

Nie umniejsza to faktu, że inicjatywa podjęta przez profesorów z Ratyżbony jest dzisiaj w okresie przełomu szczególnie cenna i potrzebna, oraz że na pewno liczni specjaliści i niespecjaliści będą oczekiwali z niecierpliwością na dalsze tomy zapowiadanej dogmatyki.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Gotthold HASENHÜTTL, *Füreinander dasein. Brennpunkte moderner Glaubensproblematik*, Freiburg—Basel—Wien 1971, Herder, s. 202.

Autor, znany jako pracownik instytutu ekumenicznego w Tybindze, opublikował szereg prac ważnych dla problemu zjednoczenia chrześcijan, z których na pierwszy plan wybijają się dwie: *Der Glaubensvollzug. Eine Begegnung mit Rudolf Bultmann aus katholischem Glaubensverständnis*, Essen 1963 oraz *Charisma Ordnungsprinzip der Kirche*, Freiburg—Basel—Wien 1969. Zebrane w książce artykuły są „produktem ubocznym” obu tych prac, ale krążą również około głównych punktów zainteresowania dzisiejszej teologii, jakimi są sprawy ekumeniczne, zagadnienia związane ze społecznością kościelną i problem Boga.

Można się domyśleć, że wśród spraw ekumenicznych autor zajmuje się w pierwszym rzędzie Bultmannem i problemem demitologizacji. Ha-

senhüttl wykazuje, że dzisiaj już nie można pominąć zagadnienia demitologizacji, gdyż Pismo św. faktycznie zawiera szereg wyrażań i obrazów wziętych ze starożytnego świata mitologii. Zasięgą Bultmanna jest postawienie tego problemu, przy czym jak zaznacza autor, teolog z Marburga nie chciał bynajmniej pozbawiać Pisma św. jego prawdy, wprost przeciwnie, zamierzał prawdę tę lepiej uwydatnić. Problemem natomiast jest, jak daleko należy posunąć demitologizację, aby temu zadaniu odpowiedzieć i co jest właściwym kryterium, według którego należy ją przeprowadzić. Albowiem nieraz tam, gdzie Bultmann mówi o micie, katolicki teolog zobaczy tylko analogiczny sposób wyrażania się. Autor daje więc wyraz nadziei, że egzegeci katoliccy i protestancy podejmą te zagadnienia i dalej je poprowadzą ku rozwiązaniom, które będą odpowiadały świadectwu wiary zawartemu w Piśmie św., a zarazem zbliżą to świadectwo dzisiejszemu człowiekowi.

W drugiej części najwięcej uwagi poświęcono sprawie charyzmatów i urzędu kościelnego. Zagadnienia te wiążą się ściśle ze sobą i mają również wielkie znaczenie ekumeniczne. Autor wykazuje, że charyzmaty nie są tylko nadzwyczajnymi darami, ale bywają również udzielane dla spełniania zwyczajnych funkcji w Kościele i jako takie stanowią nieodzowną zasadę życia każdej gminy. Wśród tych charyzmatów mieści się również urząd kościelny, jeżeli tylko jest rozumiany jako służba gminie. Istotą bowiem charyzmatu jest jego znaczenie społeczne, a nie osobiste. W życiu charyzmatycznym gminy urzeczywistnia się więc życie wzajemne dla siebie (*füreinander dasein*). Jeden członek gminy przez swoje charyzmaty jest dla innego znakiem Bożej obecności i Bożej mocy.

Wreszcie autor pragnie ukazać, w jaki sposób problem Boga stoi w centrum zainteresowań teologii współczesnej i jak coraz bardziej nabiera znaczenia ekumenicznego, mimo że nie jest bezpośrednio przedmiotem konfesyjnych podziałów. W tym celu przedstawia szeroką panoramę teologów „śmierci Boga” i stara się wykazać, że rozwiązanie postawionych przez nich problemów leży nie w przedmiotowym, ale w osobowym pojmowaniu Boga, tak jak czyni to Pismo św. Dążenie do coraz lepszego pojmowania Boga ma swoje ekumeniczne następstwa. Wprawdzie można wiele zagadnień dzielących wyznania chrześcijańskie rozwiązać bez uciekania się do problemu Boga, ale wyjaśnienia w tej dziedzinie czynią problemy wyznaniowe łatwiejszymi. Drogę postępowania upatruje autor w poznaniu Boga nie na drodze teologii naturalnej, ale z wiary. Wielkie znaczenie ma tu również poznanie działania Bożego w historii zbawienia, a nie tylko w świecie, jako czynnika porządkującego.

Poprzez wszystkie rozważania autora powtarza się myśl: być razem; istnieć dla drugiego człowieka. Jest to nic innego jak miłość bliźniego, a więc naczelne zadanie, które chrześcijanin ma do spełnienia. Książka może być wielką pomocą, aby to zadanie dostrzec, a przez otwarcie horyzontów spotkać nie tylko drugiego człowieka, ale też i Boga w nim.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Anton GRABNER-HAIDER, *Sprachentwertung in den Kirchen*, Zürich—Einsiedeln-Köln 1971, Benziger Verlag, s. 48.

Jednym z najważniejszych problemów dzisiejszego Kościoła jest problem komunikacji. Słysz się zewsząd narzekania, że język religijny mija się całkowicie z językiem współczesnego człowieka, a Kościół nie ma już nic temu człowiekowi do powiedzenia, gdyż żyje on w świecie całkowicie pozbawionym elementów sakralnych. Autor stara się odnaleźć przyczyny tego stanu rzeczy i środki zaradcze.